O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
TA’LIM VA ILM-FAN VAZIRLIGI

FARG‘ONA DAVLAT TEXNIKA UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Farg‘ona davlat texnika universiteti
rektori R.R.Tojiyev
_____
“ 3 ” 11 2026-yil

08.00.08 – BUXGALTERIYA HISOBI, IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT

ixtisosligi bo‘yicha tayanch doktorantura(PhD) va mustaqil izlanuvchilikga qabul qilish bo‘yicha

DASTUR VA BAHOLASH MEZONLARI

Farg‘ona - 2026

Ismanov I.N., Nurmatov O.T., Ermatov A.A., Xojayev A.S. 08.00.08 – “Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit” ixtisosligi bo‘yicha kirish imtixoni dasturi. – Farg‘ona: Farg‘ona davlat texnika universiteti, 2026. – 24 b.

Mazkur Talablar va baholash mezonlari (keyingi o‘rinlarda - Talablar va mezonlar) O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 26-maydagi PF-98-son “Yangi avlod ilmiy kadrlarini tayyorlash va ularni attestatsiya qilish tizimini takomillashtirish to‘g‘risida”gi Farmoni, Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 22-maydagi 304-son qarori bilan tasdiqlangan Oliy ta’limdan keyingi ta’lim to‘g‘risidagi nizom, ilmiy tadqiqot ishi taqdimotini tayyorlash, taqdim etish va baholash bo‘yicha Uslubiy ko‘rsatma hamda tegishli ixtisoslik pasporti inobatga olingan holda ishlab chiqilgan.

Talablar va mezonlar 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit ixtisosligi bo‘yicha talabgorlarning ilmiy tayyorgarligi va rejalashtirilayotgan tadqiqotning asoslanganligini xolis baholash uchun mo‘ljallangan.

Tuzuvchilar:
i.f.d., prof. Ismanov I.N.
DSc, dotsent Xojayev A.S.
PhD, dotsent Ermatov A.A.
PhD, dotsent Nurmatov O.T.
Taqrizchi:
Qurbonov Z.N. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professori, i.f.d.

Talablar va mezonlar “Moliya va buxgalteriya hisobi” kafedrasining 15-oktyabrdagi 3A-son yig‘ilishida muhokama qilingan va tasdiqlatsh uchun tavsiya etilgan.

Farg‘ona davlat texnika universiteti ilmiy-texnik kengashi tomonidan 2026-yil 13-oktabr kuni (3-son majlis bayonnomasi) muhokama qilingan va tasdiqlangan

© Farg‘ona davlat texnika universiteti, 2026-yil

KIRISH

Respublikamizda “Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”ning bosh maqsadi etib, iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohani jadal rivojlantirish, ilmiy-intellektual hamda moliyaviy resurslarni to‘liq safarbar etgan holda ilmiy-innovatsion salohiyatdan keng foydalanish, istiqbolda ilm-fanni muntazam islox, qilib borishning ustuvor yo‘nalishlarini belgilash, zamonaviy bilimga ega va mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash, ilmiy infratuzilmani modernizatsiya qilish ishlarini sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarish kabilar belgilangan.[1] O‘z navbatida O‘zbekiston Respublikasi Prezidenta Sh.Mirziyoyev tomonidan joriy yil 16-iyunida “Oliy ta’lim tizimidagi ustivor vazifalar”ga bag‘ishlangan videoselektorda xam to‘rta ustivor vazifani ko‘rsatib o‘tilgan. Ana shu vazifalarning uchinchisi “Oliy ta’lim muassasalarining ilmiy salohiyatini oshirish, ilm-fan va innovatsiyani rivojlantirish”ga qaratilgan[2].

O‘zbekiston Respubliksi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 4611-sonli qaroriga asosan 2021-yil 1-yanvardan boshlab, aksiyadorlik jamiyatlari, tijorat banklari, sug‘urta tashkilotlari va yirik soliq to‘lovchilar toifasiga kiritilgan korxonalar MHXS asosida buxgalteriya hisobi yuritilishini tashkil etadi va 2021-yil yakunlari bo‘yicha moliyaviy hisobotni MHXS asosida tayyorlaydi[3]. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga (MHXS) o‘tishnining zaruriyati shundaki, respublikamizdagi mavjud aksiyadorlik jamiyatlari, tijorat banklari, sug‘urta tashkilotlarining moliyaviy faoliyati xaqida xorijiy investorlarni ishonchli va zarur axborotlar bilan ta’minlash, korxonalarni xalqaro moliya bozorlariga kirish imkoniyatlarini kengaytirish, buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot, iqtisodiy tahlil, audit, tijorat banklaridagi buxgalter va audit mutaxassislarini xalqaro standartlar bo‘yicha tayyorlashdan iborat.

08.00.08 - “Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit” ixtisosligi bo‘yicha tanyach doktoranturaga kirish yuzasidan imtixon dasturi tuzishda yuqorida qayd etilgan talablar inobatga olingan.

08.00.08 - “Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit” ixtisosligi bo‘yicha tanyach doktoranturaga kirishga talabgorlarning xalqaro moliyaviy hisobot standartlari, xalqaro buxgalteriya hisobi modellari, iqtisodiy tahlil, audit xamda xalqaro audit standartlarining nazariy va amaliy jihatlariga oid, amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar sharoitida moliyaviy hisobotlarni tuzish va taqdim etish konsepsiyasini shakllantirish, tadbirkorlik subyektlar to‘lovga layoqatligini baholash va ularni samarali auditini o‘tkazish, shuningdek, byudjet tashkilotlarda buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritish xamda tijorat banklarida buxgalteriya hisobining o‘ziga xos xususiyatlarini atroflicha to‘g‘ri baholash imkonini beradi.

---

[1] O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 29-oktyabrdagi “Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi farmoni. PF-6097. https :/Lex. uz/docs/5 0 73 447

[2] https://president.uz/uz/lists/view/4424

[3] O‘zbekiston Respubliksi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida‘gi 4611-sonli qarori. https://lex.uz/docs/4746047

Shuningdek, 08.00.08- “Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit” ixtisosligi bo‘yicha tanyach doktoranturaga kirish imtihon dasturi O‘zbekistonda buxgalteriya hisobi va hisobotini MHXSlari talablari asosida tashkil etish va yuritish, ularning moliyaviy holatini tahlil qilish hamda auditni rejalashtirish, auditorlik xulosasi va hisobotlarini tuzish masalalarini xam qamrab olgan. Bu esa, talabgorlarning buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil, audit, byudjet hisobi va hisoboti xamda bank hisobi va auditining nazariy asoslari borasidagi bilimlarini ham baholash imkonini beradi.

Dastur 08.00.08 - “Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit” ixtisosligi bo‘yicha tayanch doktoranturaga kirish yuzasidan talabgorlarning imtihonga tayyorlanish va uni topshirish uchun mo‘ljallangan.

I BO‘LIM. BUXGALTERIYA HISOBI

Buxgalteriya hisobining tarixiy va zamonaviy istiqbollari

Buxgalteriya hisobining paydo bo‘lishi. Ikkiyoqlama yozuvning keng tarqalishi. Italiya, Fransiya, Germaniya buxgalteriya hisobi maktablari. Xalqaro buxgalteriya hisobi ichki hisobdan farq qilinishi. Xalqaro buxgalteriya hisobining ahamiyati va dolzarbligi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida‘ti 4611-sonli Qarorining tarixiy ahamiyati.

Buxgalteriya xisobining rivojlanishi va xalkaro tasniflanishi

Buxgalteriya hisobining rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar. Xalqaro buxgalteriya hisobini tasniflanishining ikki kategoriyasi. Buxgalteriya hisobini rivojlantirishning to‘rt yondashuvi. Qonuniy tizim: Umumiy qonun va buxgalteriya hisobi to‘g‘risidagi qonun. Buxgalteriya hisobining amaliyot tizimlari.

Buxgalteriya xisobining xalkaro modellari

Buxgalteriya hisobi xalqaro modellarining vujudga kelishi va zaruriyati. Kontinental model va uning ahamiyati. Britan-Amerika modeli va uning mohiyati. Janubiy-Amerika modelining o‘ziga xos xususiyatlari. Islom modelining rivojlanishi. Buxgalteriya hisobining xalqaro modellarini moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarini shakllanishiga ta’siri.

Buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari:USGAAP va IFRS

Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari (MHXS) tushunchasi va ahamiyati. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari Qo‘mita (Fond) maqsadi va uning vazifalari. MHXS Qo‘mitasining tashkiliy tuzilishi. MHXSning etaloni: USGAAP va IFRS. USGAAP - umumqabul qilingan buxgalteriya hisobi tamoyillari. IFRS - Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. USGAAP va IFRS o‘rtasidagi bog‘liklik va farkli jihatlari.

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga kirish

Moliyaviy hisobot xalqaro standartlarining asosiy mazmuni va uning buxgalterlarni tayyorlash tizimidagi o‘rni. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining yaratilish tarixi. Moliyaviy Hisobotning Xalqaro Standartlari bo‘yicha Kengashning maqsadi va uning tavsifi. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini ishlab chiqish, qabul qilish va foydalanish imkoniyatlari.

Moliyaviy hisobotni tayyorlashning konseptual asoslari

Moliyaviy hisobot konseptual asoslarining tarkibi. Moliyaviy hisobning umumiy fundamental qoidalari. MHXS (IFRS) 1 “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini birinchi marta qo‘llash. BHXS(IAS) 8 "‘Hisob siyosatlari, buxgalteriya hisobi maqsadida baholashlardagi o‘zgarishlar va xatolar” standartining mazmuni va qo‘llanilishi.

Joriy aktivlar hisobi

Pul mablag‘lari va valyuta operatsiyalari hisobining vazifalari. Pul mablag‘larining ichki nazorati. Hisob kitoblar tizimida bank bilan kelishuv. Kassa muomalalarining hisobini yuritish tartibi. Pul mablag‘lari bo‘yicha kassa, hisob- kitob, valyuta schyoti va bankdagi boshqa schyotlarni tashkil qilish. Bank muassasalaridagi schyotlarni yuritish hisobi. Bankdagi maxsus schyotlar, akkreditiv, chek daftarlari va boshqa maxsus schyotlar bo‘yicha hisoblashishlar.

Tovar-moddiy zaxiralarining xo‘jalik faoliyatida tutgan o‘rni va bu sohada hisobning vazifalari. Tovar-moddiy zaxiralar miqdori va egalik huquqini aniqlash. TMZlar tannarxini hisoblash va ularni baholash usullari. Tovar-moddiy zaxiralar bo‘yicha yo‘qotishlarni baholash. Materialarni turkumlash va baholash. Materiallarni qabul qilishni xujjatlashtirish, materiallarni omborda va buxgalteriyada hisobga olish. Materiallarni sarflash hisobi: o‘rtacha bahoda, FIFO va boshqa usullar.

Materiallardan foydalanishni nazorat qilish. Inventar va xo‘jalik jixozlari hisobi. Materiallarni hisobga olish tizimlari.

Uzoq muddatli aktivlar hisobi

Investitsiya faoliyatining me’yoriy-huquqiy asoslari. Investitsiyalar to‘g‘risida tushuncha va ularning turkumlanishi. Moliyaviy va real investitsiyalar to‘g‘risida tushuncha, ularni tasniflash va baholash. Uzoq muddatli moliyaviy qo‘yilmalar tarkibi. Qimmatli qog‘ozlar: aksiya, obligatsiya, zayom va boshqalar. Uzoq muddatli moliyaviy qo‘yilmalarning analitik va sintetik hisobi.

Asosiy vositalarni turkumlash va baholash tartibi. Asosiy vositalarni xo‘jalik balansiga qabul qilish. O‘rnatiladigan uskunalar hisobi. Asosiy vositalar xarakatini xujjatlashtirish. Asosiy vositalarning sintetik va analitik hisobini tashkil qilish. Asosiy vositalarga amortizatsiya hisoblashning tartibi va usullari. Asosiy vositalarni qayta baholash hisobi.

Nomoddiy aktivlar tushunchasi, ularni tasniflash. Nomoddiy aktivlarni baholash. Nomoddiy aktivlarni qabul qilish. Nomoddiy aktivlarning analitik va sintetik hisobini tashkil qilish. Nomoddiy aktivlarga amortizatsiya hisoblashning tartibi va usullari. Nomoddiy aktivlarni hisobdan chiqarish tartibi va hisobi.

O‘zbekistonda boshqaruv hisobi konsepsiyasi

Boshqaruv hisobining funksiyalari. Boshqaruv hisobida axborotlar tizimi. Boshqaruv hisobida xarajatlarning tasniflanishi va mazmuni. Xarajatlar xaqida tushuncha. Ishlab chiqarilgan maxsulotlar bo‘yicha tannarxga qo‘shiladigan xarajatlarni umumlashtirish va ularni taqsimlash. Xarajatlar dinamikasi va uni nazorat qilish. Tannarh hisobi tizimi. Xarajatlarning rejalashtirish, nazorat qilish va qaror qabul qilishdagi o‘rni.

Jarayonli, buyurtmali, bosqichli tannarx hisoblash usullari. To‘liq tannarx va ishlab chiqarish tannarxini hisoblash. Bevosita xarajatlarni mahsulot (ish, xizmatlar) tannarxiga qo‘shish. Bilvosita xarajatlarni mahsulot tannarxi tarkibida hisobga olish. Xaqiqiy va normativ usullar bo‘yicha xarajatlar hisobi va tannarx hisoblash. “Standart-kost” va “Direkt-kosting‘"usullari.

Xususiy kapital hisobi

Xususiy kapital, uning tarkibi va bu soxada hisobning vazifalari. Kapitalni tashkil qilish manbalari. Ustav kapitalining shakllanishini hisobga olish. Ustav kapitaliga ulushlari bo‘yicha ta’sischilarning qarzlari hisobi. Emission daromad va ustav kapitali shakllanishida kurs farqini hisobga olish. Rezerv kapitalining shakllanishi va ishlatilishi hisobi. Kelgusi xarajatlar va to‘lov rezervlarini tashkil qilish hamda ulardan foydalanish hisobi. Sotib olingan xususiy aksiyalarni hisobga olish. Maqsadli moliyalashtirish bo‘yicha tushumlarni hisobga olish.

Majburiyatlar hisobi

Majburiyatlar tushunchasi va ularni baholash. Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilarga to‘lanadigan schetlar. Soliqlar va boshqa majburiy to‘lovlar hisobi.

Foyda solig‘ini hisoblash va to‘lash tartibining hisobi. QQS va uni hisoblash hamda to‘lash tartibi. Aksiz solig‘i va uni hisoblash tartibi. Mulk va yer soliqlarini hisoblash va to‘lash tartibi. Yagona ijtimoiy to‘lovlar va davlat maqsadli jamg‘armalariga to‘lovlar bo‘yicha majburiyatlar hisobi. Ta’sischilar oldidagi majburiyatlarni hisobga olish. Qisqa va uzoq muddatli kredit va karzlar bo‘yicha majburiyatlar hisobi. Turli kreditorlar bo‘yicha majburiyatlarni hisobi.

Moliyaviy natijalar hisobi

Moliyaviy xo‘jalik faoliyatining asosiy yo‘nalishlari. Moliyaviy natijalar ko‘rsatkichlari va ularning shakllanishi. Davr xarajatlarini hisobga olish.

Moliyaviy faoliyat bo‘yicha xarajatlar hisobi. Asosiy (operatsion) faoliyatdan olingan daromadlar, asosiy faoliyatdan olingan boshqa daromadlar, moliyaviy faoliyatdan olingan daromadlar, yakuniy moliyaviy natija hisobi. Soliqlar va boshqa majburiy to‘lovlarni to‘lash uchun foydaning ishlatilishini hisobga olish.Taqsimlanmagan foydaning shakllanishi va ishlatilishi hisobi.

Moliyaviy xisobotlarni tuzish va takdim etish

Moliyaviy hisobotning vazifasi, uning tarkibi. Moliyaviy hisobotni tuzishga tayyorgarlik ko‘rish tartibi. Moliyaviy hisobotdan foydalanuvchilar. Buxgalteriya balansi. Moliyaviy natijalar to‘g‘risidagi hisobot. Pul oqimlari to‘g‘risidagi hisobot. Xususiy kapital to‘g‘risidagi hisobot. Moliyaviy hisobotga tushuntirishlar, ilovalar va izohlar. Soliq va statistik hisobotlar tarkibi.

Moliyaviy hisobot ma’lumotlari va unga auditorlarning xulosasining zaruriyligi.

II-BO‘LIM. “AUDIT”

AUDIT NAZARIYASI

Auditning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari

Auditning paydo bulishi va rivojlanishi. Audit va auditorlik faoliyatining mohiyati. O‘zbekiston Respublikasining moliyaviy nazorat tizimida auditning tutgan o‘rni. Audit maqsadi va vazifalari. Auditorlik faoliyatining rivojlanish bosqichlari. Tasdiqlovchi audit. Maqsadli sistemali audit. Tavakkalchilikka asoslangan audit. Audit va buxgalteriya hisobi o‘rtasidagi farqlar. Audit va taftish, ularning o‘xshashlik va farqli tomonlari.

Auditorlik faoliyatining tashkiliy asoslari: majburiy auditorlik tekshiruvi; tashabbus tarzidagi (ixtiyoriy) auditorlik tekshiruvi; nazorat qiluvchi yoki huquqni muhofaza qiluvchi organlar tashabbusiga ko‘ra audit o‘tkazish xususiyatlari. Operatsion audit. Muvofiqlik auditi. Moliyaviy hisobot auditi. Ichki va tashqi audit. Auditorlik tashkilotlarining professional xizmatlari.

O‘zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini tashkil qilishning huquqiy asoslari

O‘zbekistonda auditorlik faoliyatini me’yoriy tartibga solish tizimi, uning elementlari. O‘zbekiston Respublikasining “Auditorlik faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni va uning ahamiyati. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 365-sonli “Auditorlik faoliyatini takomillashtirish va auditorlik tekshirishlarining ahamiyatini oshirish to‘g‘risida”gi Qarori va uning mohiyati. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-avgustdagi “O‘zbekiston Respublikasida Auditorlik faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3946 sonli qarorini mohiyati. O‘zbekiston buxgalterlar va auditorlarining milliy assotsiatsiyasi (O‘BAMA) va uning faoliyat yo‘nalishlari. O‘zbekiston Auditorlar Palatasi (O‘AP) va uning faoliyati. Auditorlik faoliyatining milliy standartlari. Auditorlik tashkilotlarining huquqlari, majburiyatlari va javobgarliklari.

Auditorlik kasbiga malakaviy va axloqiy talablar

Auditorlik kasbiga malakaviy talablar va auditorlik faoliyatini litsenziyalash. Auditorlik faoliyatini amalga oshirish uchun litsenziya berish, litsenziya berishni rad etish, litsenziyaning amal qilish muddatini to‘xtatish, bekor qilish, to‘xtatib turish yoki amal qilishini tiklash. Auditning Axloq kodeksi. Auditor axloqi (yetikasi). Vijdonlilik va obyektivlik. Professional kompetentlilik. Maxfiylik. Omma uchun axborotni taqdim etish. Boshqa auditorlar bilan munosabatlar. Auditorlik tashkiloti va auditorlarning mustaqilligi. Auditor ishlarining sifatini nazorat qilish. Dastlabki, joriy va keyingi nazorat.

Auditda muhimlik tushunchasi va auditorlik tavakkalchiligi

Muhimlik tushunchasi, muhimlik darajasi, uni aniqlash va audit o‘tkazishda qo‘llash. Muhimlik tushunchasi va uning auditdagi ahamiyati. Muhimlik darajasi, uni aniqlashda qo‘llaniladigan asosiy ko‘rsatkichlar tizimini shakllantirish tartibi. Muhimlik darajasini auditda qo‘llash tartibi. Auditorlik riski tushunchasi, auditorlik risklarning maqbul to‘plami, uning elementlari va ularni baholash. Auditorlik riski tushunchasi, auditorlik risklarning maqbul to‘plami va unga ta’sir ko‘rsatadigan shart-sharoitlar. Auditorlik risklar maqbul to‘plamining elementlari va ularni baholash. Muhimlik darajasi va auditorlik riski tushunchalarining o‘zaro bog‘liqligi.

Auditorlik tekshirishni rejalashtirish

Auditorlik tekshiruvini rejalashtirishning maqsadi va vazifalari. Auditni rejalashtirishning bosqichlari. Auditni dastlabki rejalashtirish. Auditning umumiy rejasini tayyorlash va tuzish. Audit dasturini tayyorlash va tuzish. Auditni rejalashtirishning asosiy tamoyillari. Uyg‘unlik, uzluksizlik va maqbullik tamoyillari. Korxonani auditorlik tekshiruvidan o‘tkazish ishchi dasturi va auditorlik xizmati ko‘rsatish haqida shartnoma hamda boshqa zarur hujjatlarni tuzish.

Auditorlik tekshirish vaqtida buxgalteriya hisobi tizimini va ichki nazoratini o‘rganish hamda baholash

Tekshiriladigan korxona (mijoz) faoliyatini o‘rganish. Buxgalterlik hisobining tashkil yetilishini o‘rganish. Korxona buxgalteriyasining tashkiliy tuzilmasi, tashkiliy tuzilmada ko‘rsatilgan har bir xodimning vazifalari va mas’uliyatlarining bayoni; hisob siklining muhim uchastkalari bo‘yicha hujjatlar aylanish reja-grafigini tekshirish. Korxona hisob siyosatini o‘rganish. Ichki nazorat tizimini o‘rganish. Nazorat muhiti. Korxonadagi buxgalterlik hisobi tizimi. Nazorat amallari.

Auditorlik dalillar

Auditorlik dalillar tushunchasi. Auditorlik dalillarning tayinlanishi va oldiga qo‘yiladigan talablar. Auditorlik dalillarning turlari. Auditorlik dalillarning manbalari. Auditorlik amallari va auditorlik dalillarni to‘plash. Auditorlik dalillarni olish usullari. Analitik protseduralar (tahliliy amallar). Auditorlik tashkilotining ish hujjatlari.

Ekspert ishlaridan va boshqa auditorlik tashkiloti ma’lumotlaridan foydalanish

Ekspert tushunchasi. Ekspert ishidan auditorlik dalil sifatida foydalanish. Ekspert xizmati bo‘yicha pudrat shartnomasi. Ekspert xulosasi. Ekspert xulosasining kirish, tekshirish va xotima qismlari. Boshqa auditorlarning ishi natijalaridan foydalanish. Asosiy auditor. Boshqa auditor. Boshqa auditor taomillari. Asosiy auditor javobiga qo‘yiladigan talablar. Asosiy va boshqa auditorlarning javobgarligi.

Auditorlik tanlash

Auditorlik tanlash tushunchasi. Auditorlik tanlash usullari. Muvofiq (mos)

kelishni tanlab tekshirish. Mohiyatan tanlab tekshirish. Tanlash ko‘lami. Kuzatish birligi. Tanlash birligi. Tanlash uslublari. Saylab olish hajmi. Salmoqli (reprezentativ) tanlash. Tanlangan ma’lumotlarni tekshiriladigan to‘plamga tadbiq qilish. Tekshiriladigan to‘plam. Tasodifiy tanlash. Sistematik tanlash. Uyg‘unlashgan tanlash. Tanlash uslubini shakllantirish, tanlash xatarlari va natijalarni baholash.

Auditorlik tekshiruvining yakuniy bosqichi

Auditorlik tekshiruvlar natijalarini umumlashtirish va baholash. Auditorlik xulosasi va hisoboti. Auditorlik hisobotining tuzilishi. Auditorlik hisobotining kirish qismi. Auditorlik hisobotining tahliliy qismi. Auditorlik hisobotining yakuniy qismi. Auditorlik hisoboti uchun javobgarlik. Auditorlik xulosasining tuzilishi. Auditorlik xulosasida adresat. Auditorlik xulosasining kirish qismi. Auditorlik xulosasining qayd etish qismi. Auditorlik xulosasining yakuniy qismi. Auditorlik xulosasining sanasi. Auditorlik xulosasidagi imzolar. Auditorlik xulosalarining turlari. Ijobiy auditorlik xulosasi. Salbiy auditorlik xulosasi. Auditorlik xulosasini tuzishdan bosh tortish. Auditorlik xulosasi uchun javobgarlik.

Xalqaro auditorlik tashkilotlari va kompaniyalari, ularning rivojlanish tarixi

Xalqaro auditorlik tashkilotlari. Buxgalteriya hisobi standartlari bo‘yicha qqmita (IASC), Xalqaro buxgalterlar federatsiyasi (IFAC), Xalqaro auditorlik amaliyoti qo‘mitasi (IAPS)ning faoliyat yo‘nalishlari. Xalqaro auditorlik kompaniyalari. “Katta to‘rtlik” tarkibiga kiruvchi auditorlik kompaniyalari. Price Waterhouse, KPMG, Ernst and Young, Deloitte Touche Tohmatsu International auditorlik kompaniyalari va ularning faoliyat yo‘nalishlari.

Chet mamlakatlarda auditorlik faoliyati

AQSHda auditorlik faoliyati. Germaniyada auditorlik faoliyati. Buyuk Britaniyada auditorlik faoliyati. Fransiyada auditorlik faoliyati. Italiyada auditorlik faoliyati. Ispaniyada auditorlik faoliyati.

Yaponiyada auditorlik faoliyati. Xitoyda auditorlik faoliyati. Hindistonda auditorlik faoliyati. Janubiy Koreyada auditorlik faoliyati. Saudiya Arabistonida auditorlik faoliyati.

Rossiya Federatsiyasida auditorlik faoliyati. Ukrainada auditorlik faoliyati. Belarus Respublikasida auditorlik faoliyati. Ozarbayjonda auditorlik faoliyati. Qozog‘istonda auditorlik faoliyati.

Auditning xalqaro standartlari

Audit standartlari haqida tushuncha. Xalqaro audit standartlarini ishlab chiqish va tatbiq etish jarayoni. Audit standartlarining asosiy tarkibiy qismlari. Audit standartlarining turlari: umumiy standartlar, ishchi standartlar, hisobot standartlari,

maxsus standartlar.

Ichki audit asoslari

Moliyaviy nazorat tizimida ichki auditning o‘rni. Ichki auditning me’yoriy-huquqiy asoslari. Ichki audit xizmatini tashkil etish. Ichki auditni rejalashtirish. Ichki audit usullari .Ichki auditni o‘tkazish. Hisobning alohida bo‘limlarida ichki auditni o‘tkazish tartibi. Ichki audit natijalarini umumlashtirish

AMALIY AUDIT

O‘zbekiston Respublikasining moliyaviy nazorat tizimi va unda auditning tutgan o‘rni

«Amaliy audit» fani predmeti, obyektlari va funksiyalari, xamda boshqa fanlar bilan aloqasi. Davlat nazoratini tashkiliy tuzilmasi. Iqtisodiy nazorat tizimida tashqi audit. Moliyaviy nazorat tizimi: Davlat moliyaviy nazorati; idoraviy nazorat; jamoa nazorati va mustaqil nazorat. Davlat moliya nazoratini darajalar bo‘yicha qayta tashkil qilish masalalari va ularni hal etish yo‘llari. Hukumat organlari miqyosida moliyaviy nazoratni takomillashtirish: Ijro etuvchi hukumat organlari nazorati; qonun chiqaruvchi organlar moliyaviy nazorati va sud organlari moliyaviy nazoratini tashkil qilish va rivojlantirish muammolari. Moliyaviy hisobot auditi hamda operatsion auditni takomillashtirishda davlatning o‘rni.

Asosiy vositalar xarakati bilan bog‘liq muomalalar auditi uslubiy muammolari

Asosiy qonun va me’yoriy hujjatlar. tekshiruv maqsadi va vazifalari. Tekshiruv uchun axborot manbalari. Auditorlik tekshiruv uchun reja va dastur. auditorlik amallar Asosiy vositalar xarakati bilan bog‘liq muomalalar operatsiyalarni tekshirish uslubiyoti. Moliyaviy hisob amaliyotida mavjud bo‘ladigan ayrim xatoliklar.

Nomoddiy aktivlar xarakati bilan bog‘liq muomalalar auditi uslubiy muammolari.

Asosiy qonun va me’yoriy hujjatlar. tekshiruv maqsadi va vazifalari. Tekshiruv uchun axborot manbalari. Auditorlik tekshiruv uchun reja va dastur. auditorlik amallar Nomoddiy aktivlar xarakati bilan bog‘liq muomalalar operatsiyalarni tekshirish uslubiyoti. Moliyaviy hisob amaliyotida mavjud bo‘ladigan ayrim xatoliklar.

Tovar moddiy zaxiralari xarakati bilan bog‘liq muomalalar auditining uslubiy muammolari

Tovar moddiy zaxiralari auditining asosiy qonun va me’yoriy hujjatlar xamda tekshiruv maqsadi va vazifalari. Tekshiruv uchun axborot manbalari. Auditorlik tekshiruv uchun reja va dasturi. Tovar moddiy zaxiralari xarakati bilan bog‘liq muomalalar operatsiyalarni tekshirish uslubiyoti. TMZlar moliyaviy hisobi amaliyotida mavjud bo‘ladigan ayrim xatoliklar.

Xisob-kitob, kredit va boshqa qarzlar bo‘yicha muomalalar auditining uslubi

Asosiy qonun va me’yoriy hujjatlar. tekshiruv maqsadi va vazifalari. Tekshiruv uchun axborot manbalari. Auditorlik tekshiruv uchun reja va dastur. auditorlik amallar Xisob-kitob, kredit va boshqa qarzlar bilan bog‘liq muomalalar operatsiyalarni tekshirish uslubiyoti. Xisob-kitob, kredit va boshqa qarzlar moliyaviy hisob amaliyotida mavjud bo‘ladigan ayrim xatoliklar.

Xodimlar bilan mehnatga xaq to‘lash bo‘yicha muomalalari auditining uslubi

Asosiy qonun va me’yoriy hujjatlar.Auditorlik tekshiruv maqsadi va vazifalari. Tekshiruv uchun axborot manbalari. Auditorlik tekshiruv uchun reja va dastur. Xodimlar bilan mehnatga xaq to‘lash bo‘yicha muomalalar operatsiyalarni tekshirish uslubiyoti. Xodimlar bilan mehnatga xaq to‘lash bo‘yicha moliyaviy hisob amaliyotida mavjud bo‘ladigan ayrim xatoliklar.

Pul mablag‘lari xarakati bilan bog‘liq muomalalar auditining uslubi

Asosiy qonun va me’yoriy hujjatlar. Auditorlik tekshiruv maqsadi va vazifalari. Tekshiruv uchun axborot manbalari. Auditorlik tekshiruv uchun reja va dastur. Pul mablag‘lari xarakati bilan bog‘liq muomalalar operatsiyalarni tekshirish uslubiyoti. Pul mablag‘lari moliyaviy hisob amaliyotida mavjud bo‘ladigan ayrim xatoliklar.

Mahsulot (ish, xizmat)lar ishlab chiqarish, tannarx hisoblash va sotish bilan bog‘liq muomalalar auditining uslubiy muammolari

Asosiy qonun va me’yoriy hujjatlar.Auditorlik tekshiruv maqsadi va vazifalari. Tekshiruv uchun axborot manbalari. Auditorlik tekshiruv uchun reja va dastur. Maxsulot (ish, xizmat)lar ishlab chiqarish, tannarx hisoblash va sotish bilan bog‘liq muomalalarni tekshirish uslubiyoti. Maxsulot (ish, xizmat)lar ishlab chiqarish, tannarx hisoblash va sotish bilan bog‘liq muomilalarni moliyaviy hisobi amaliyotida mavjud bo‘ladigan ayrim xatoliklar.

Korxona ustav, qo‘shilgan va rezer kapitallari auditining uslubiy muammolari

Asosiy qonun va me’yoriy hujjatlar. Auditorlik tekshiruv maqsadi va vazifalari. Tekshiruv uchun axborot manbalari. Auditorlik tekshiruv uchun reja va dastur. Korxona ustav, qo‘shilgan va rezer kapitallari xarakati bilan bog‘liq muomalalarni tekshirish uslubiyoti. Uz kapitalining moliyaviy hisobi amaliyotida mavjud bo‘ladigan ayrim xatoliklar.

Moliyaviy natijalar auditi uslubiyotining muommalari

Asosiy qonun va me’yoriy hujjatlar. Auditorlik tekshiruv maqsadi va vazifalari. Tekshiruv uchun axborot manbalari. Auditorlik tekshiruv uchun reja va dastur.

Moliyaviy natijalar xarakati bilan bog‘liq muomalalar operatsiyalarni tekshirish uslubiyoti. Moliyaviy natijalarning moliyaviy hisobi amaliyotida mavjud bo‘ladigan ayrim xatoliklar.

Auditorlik tekshiruvi natijalari bo‘yicha auditorlik hisoboti va xulosasini tayyorlash

Auditorlik tekshiruvi natijalari bo‘yicha auditorlik hisobotini tayyorlash tartibi.

Auditorlik xulosalarining tarkibi va ular mazmuni. Qo‘shimcha sharh berilmagan shartsiz auditorlik xulosalari. Izohsiz auditorlik xulosalari va uning salmog‘i. Qo‘shimcha sharh berilmagan, tushuntirish qismi mavjud yoki shakli o‘zgargan auditorlik xulosalari. Noaniqlik holati. Noaniqlik holati mavjud sharoitida tushuntirish abzatsi. Hisob prinsiplari o‘zgargandagi tushuntirish abzatsi. Tushuntirish abzatsi talab qiladigan tartib va taqqoslashlarga ta’sir qiluvchi holatlar. Standart hamkorlikdagi auditorlik xulosasi. Qo‘shimcha sharh berilmagan xulosalar taqdim etishdan chetlatish shartlari. Fikr berishdan bosh tortish hollari.

Operatsion audit asoslari va ekologik auditni tashkil qilish

Operatsion auditda iqtisodiy samaradorlik va uning mezoni bo‘lgan to‘la mehnat unumdorligini baholash. Ishlab chiqarish bosqichi auditi va operatsion audit vazifalarini ajratish. Operatsion auditda iqtisodiy tahlil usullarini qo‘llash. Operatsion audit turlari.Mijozning axborotlar bazasini yetarliligi va ishonchliligini baholash. Operatsion audit natijalarini umumlashtirish. Ekologiya auditining maqsadi, vazifalari va mohiyati. Ekoaudit ko‘rinishlari, bosqichlari, usullari va mezonlari. Ekoaudit dasturini tuzish: auditdan o‘tkazilishi kerak bo‘lgan tashkilotning tabiatni muhofaza qilish faoliyatini milliy va xalqaro qonunchilikka mosligi; tabiiy tashqi muhitga o‘tkazilayotgan ta’sirini o‘rganish uchun korxonalarda ekologik vaziyatni baholash; korxonalarda tabiatni muhofaza qilish dasturlarini o‘tkazish va hokazo. Audit o‘tkazish jarayonida e’tibor qaratilishi kerak bo‘lgan muammolar (atmosferaga, suv havzalariga chiqariladigan zararli moddalar, zararli chiqindilar miqdori shovqin darajasi). Obyektlar auditi jadvalini ishlab chiqarish. Korxona va tashkilotlarni ekoaudit o‘tkazish uchun tayyorlash va ekosertifikatsiya xalqaro miqyosda ekoaudit bo‘yicha aloqalarni tashkil qilish. O‘zbekistonda ekoauditni tashkil qilish va rivojlantirish muammolari.

Nazorat maslahatchi auditorlik tizimlari va audit ish sifati nazorati

Nazorat-maslahatchi auditorlik tizimlarini (NMAT) tashkil qilish zarurati. Auditorlik tizimining funksional va ta’minlovchi qismlari. Tashqi auditning maslahat berish funksiyalari. Maslahat beruvchi va nazorat auditining subyektlari, maqsadlari va vazifalari. Konsultativ maslahatchi audit. Nazorat maslahatchi auditorlik tizimlarining o‘xshash strategiyalari. Nazorat maslahatchi auditorlik tizimlarini tashkil qilish variantlari va jarayonlarini modellashtirish. O‘zbekiston NMATni tashkil qilish

muammolari. Auditorlar ish sifatini nazorat qilish tizimi va testlarini ishlab chiqish.

Auditorlik xulosalarida beriladigan sharhlar

Qo‘shimcha sharh berilmagan shartsiz auditorlik xulosalari. Izohsiz auditorlik xulosalari va uning salmog‘i. Qo‘shimcha sharh berilmagan, tushuntirish qismi mavjud yoki shakli o‘zgargan auditorlik xulosalari. Noaniqlik holati. Noaniqlik holati mavjud sharoitida tushuntirish abzatsi. Hisob prinsiplari o‘zgargandagi tushuntirish abzatsi. Tushuntirish abzatsi talab qiladigan tartib va taqqoslashlarga ta’sir qiluvchi holatlar. Standart hamkorlikdagi auditorlik xulosasi. Qo‘shimcha sharh berilmagan xulosalar taqdim etishdan chetlatish shartlari. Fikr berishdan bosh tortish hollari.

Eksport-import va valyuta muomalalari auditi

Eksport muomalalari auditining maqsadi, vazifalari va manbalari. Korxonalarda iqtisodiy aloqalarni yo‘lga qo‘yishning tahlili va xalqaro iqtisodiy shartnomalar ishtirokchilar tavakkalchiligini baholash. Sertifikat, kvotasiz eksportga jo‘natilishi mumkin bulmagan muhim va strategik ashyolar ro‘yxatga kirgan tovarlar eksporti auditi va bu tovarlar uchun litsenziya mavjudligi nazorati. Import muomalalari samaradorligi auditi. Muomalalar bo‘yicha ichki nazorat tizimini baholash va audit dasturi. Import tovarlarini soliqqa tortish: QQS, aksiz. Import tovarlari bo‘yicha kreditorlik qarzlarining realligini aniqlash. Bojxona qiymati yoki baho qiymati o‘rtasidagi farq va o‘xshashlik tomonlari, bu tushunchalarning iqtisodiy ahamiyati. Bojxona qiymati auditini tashkil qilishdan maqsad. Boj qiymatini aniqlash usullari. Bojxona auditini o‘tkazishning asosiy va muhim usullari. Bojxona auditi bo‘yicha xalqaro tajriba. Valyuta muomalalarining auditi. Valyuta muomalalari nazorati bo‘yicha nazorat testlarini tuzish. Valyuta mablag‘laridagi debitorlik va kreditorlik qarzlari bo‘yicha kurs farqlari hisobining auditi. Valyuta tavakkalchiligini baholash.

Kompyuter tizimi muhitida audit o‘tkazish

Kompyuter tizimi muhitida audit o‘tkazish va auditning kompyuterli metodi. Ma’lumotlarni elektron tahlil qilish sharotida audit. Kompyuter tizimini audit aspektlariga ta’siri (rejalashtirish, ichki nazorat tizimini o‘rganish, xo‘jalik muammolari). Avtomatlashtirish darajasini baholash. Nazorat-maslahatchi auditorlik tizimlarini (NMAT) tashkil qilish zarurati. Tashqi auditning maslahat berish funksiyalari. Konsultativ maslahatchi audit. Nazorat maslahatchi auditorlik tizimlarining o‘xshash strategiyalari.

III. BO‘LIM. IQTISODIY TAHLIL

Raqobatdosh iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida iqtisodiy tahlilning ilmiy asoslari

Bilish nazariyasi va iqtisodiy tahlil. Bozor iqtisodi va iqtisodiy tahlil. Iqtisodiy tahlil boshqaruvning muhim funksiyasi ekanligi. Iqtisodiy tahlil fanining shakllanishi hamda rivojlanishi.

Iqtisodiyotni modernizatsiyalashda iqtisodiy tahlilning mazmuni, predmeti va vazifalari

Iqtisodiy tahlilning mazmuni, predmeti va vazifalari hamda bu boradagi qarashlar.

Zamonaviy iqtisodiyotda iqtisodiy tahlilning metodi, metodikasi va metodologiyasi

Iqtisodiy tahlilning metodi va uning o‘ziga xos jihatlari**.** Iqtisodiy tahlilning metodikasi va bu boradagi qarashlar. Iqtisodiy tahlilning metodologiyasi va uning asosiy elementlari. Iqtisodiy tahlilning o‘ziga xos usullari va ularni takomillashtirish masalalari.

Iqtisodiy tahlilning iqtisodiy-matematik usullari

Iqtisodiy-matematik usullarning turlari va ularning takomillashtirish yo‘llari. Determinallashgan modellar. Staxostik modellar. Chiziqli dasturlash. Nazariy o‘yin usullari.

Iqtisodiy tahlining turlari va ularni amaliyotga qo‘llash masalalari

Zamonaviy iqtisodiyotda iqtisodiy tahlilning turlarga ajratish zaruriyati va ularning istiqbollari**.** Moliyaviy tahlil. Boshqaruv tahlili. Tezkor, joriy va istiqbolli tahlil. Kompleks tahlil. Funksional qiyimat tahlili. Diagnostik tahlil. Tahlilning boshqa turlari.

Korxona faoliyatining asosiy ko‘rsatkichlari hamda ularning o‘rganishning uslubiy asoslari

Korxonaning tashkiliy-texnik jihatlarini ifodalovchi ko‘rsatkichlar va ularning tahlili. Mahsulot ishlab chiqarish va sotishning muhim ko‘rsatkichlari hamda ularning tahlili. Mehnat resurslari ko‘rsatkichlari va ulardan samarali foydalanishning tahlili. Asosiy vositalar va ulardan samarali foydalanishning tahlili. Ishlab chiqarish zaxiralari tahlili. Xarajatlar va mahsulot ishlab chiqarish tannarxi tahlili. Moliyaviy natijalar hamda rentabellik ao‘rsatkichlari tahlili. Moliyaviy holat tahlili. Pul oqimlari tahlili. Xusuiy kapital tahlili.

08.00.08. – “Buxgalteriya hisobi” ixtisosligi bo‘yicha oliy ta’limdan keyingi ta’lim institutining tayanch doktorantura (PhD)ga o‘qishga kirish uchun o‘tkaziladigan yozma-og‘zaki kirish imtihonida talabgorlarning bilimini baholash mezonlari

08.00.08. – “Buxgalteriya hisobi” ixtisosligi bo‘yicha kirish imtihoni tanlangan ixtisoslik bo‘yicha talabgorlarning nazariy bilimlari, ilmiy-tahliliy fikrlash qobiliyati hamda kasbiy tayyorgarlik darajasini aniqlash va baholash maqsadida yozma-og‘zaki shaklda o‘tkaziladi.

Talabgorlarning har bir savolga javobi quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

1. Bayon qilingan materialning to‘liqligi;

2. Javobning imtihon savoliga mantiqan mosligi;

3. Javoblarning aniqligi va mantiqiy yaxlitligi;

4. Ilmiy-uslubiy tilda savodli bayon qilinishi, aniq ta’rif va atamalardan to‘g‘ri foydalanilishi;

5. Fan va texnika taraqqiyoti yutuqlarini, zamonaviy ilmiy yondashuvlarni amaliyot bilan bog‘lay olish, ilmiy-amaliy ahamiyatini tushunish qobiliyati;

6. Hukumat qarorlari, tegishli davlat dasturlari va me’yoriy-huquqiy hujjatlarni tushunish darajasi;

7. Ilm-fan sohasidagi davlat siyosati va normativ-huquqiy asoslarni anglash darajasi;

8. O‘z fikrini aniq va asosli bayon qila olish, mustaqil fikrlash hamda nazariya va amaliyotga tanqidiy yondasha olish qobiliyati.

Baholash mezonlari quyidagicha belgilanadi:

Talabgorlar imtihon biletida berilgan 4 ta savol bo‘yicha javoblarni avval yozma tarzda bayon etadilar, so‘ng ularning mazmunini imtihon komissiyasi huzurida og‘zaki himoya qiladilar. Har bir savol uchun 25 ballgacha baho qo‘yiladi (jami 100 ball).

Yozma va og‘zaki qismlar alohida imtihon sifatida emas, yagona yozma-og‘zaki imtihon natijasi sifatida baholanadi. Yozma javoblar yuqori saviyada bo‘lgan taqdirda ham, agar og‘zaki izoh yetarli bo‘lmasa yoki yozma javobni tasdiqlamasa, maksimal ball qo‘yilmaydi.

Yozma va og‘zaki javoblar o‘zaro uyg‘un bo‘lishi lozim; biri ikkinchisiga zid bo‘lgan holatlarda ball kamaytiriladi.

Baholash quyidagi tartibda amalga oshiriladi:

86-100 ball	qo‘yilgan savollarga nazariy jihatdan to‘g‘ri va ijodiy yondashgan holda ilmiy qarashlar bilan ifoda etilgan javoblar keltirilgan hamda mustaqil fikr-mulohazalar va xulosalar bilan boyitilgan bo‘lsa;
71-85 ball	avollarga to‘liq javob berishga harakat qilingan, nazariy jihatdan to‘g‘ri va ijodiy yondashuv mavjud, biroq ayrim tushunchalar va ta’sir etuvchi omillarni bayon etishda kamchiliklarga yo‘l qo‘yilgan yoki fikr va yechimlar to‘liq asoslanmagan bo‘lsa;
56-70 ball	savollar mohiyati yuzaki yoki qisman ochib berilgan, tegishli tushunchalar yetarli darajada yoritilmagan, fikr-mulohazalar va xulosalar to‘liq bayon etilmagan bo‘lsa;

0-55 ball	savollarga javob berilmagan, noto‘g‘ri talqin qilingan yoki masalaga izoh berilmagan hollarda

Imtihon komissiyasi zaruratga ko‘ra talabgorga tanlangan ixtisoslik, tadqiqot yo‘nalishi, mavzuning dolzarbligi, maqsadi, vazifalari, obyekti, predmeti, tadqiqot usullari va ilmiy natijalarini qo‘llash imkoniyatlari yuzasidan qo‘shimcha savollar berishi mumkin.

08.00.08. – “Buxgalteriya hisobi” ixtisosligi bo‘yicha o‘qishga qabul qilish uchun o‘tkaziladigan suhbatda talabgorlarning ilmiy salohiyatini baholash mezonlari

08.00.08. – “Buxgalteriya hisobi” ixtisosligi bo‘yicha mustaqil izlanuvchilikka o‘qishga qabul qilish uchun o‘tkaziladigan suhbat tanlangan ixtisoslik bo‘yicha talabgorlarning nazariy tayyorgarligi, ilmiy-tahliliy fikrlashi, tadqiqot olib borish qobiliyati hamda kasbiy moslik darajasini aniqlash va baholash maqsadida o‘tkaziladi.

Baholash mezonlari quyidagicha belgilanadi:

Suhbat ixtisoslik bo‘yicha 4 ta savoldan iborat bilet asosida o‘tkaziladi. Har bir savol bo‘yicha 0 dan 25 ballgacha, jami 100 ball qo‘yiladi. Talabgor bilet savollari bilan tanishib, zarur hollarda o‘zi uchun qisqa yozma qaydlar tayyorlashi mumkin, biroq bu qaydlar baholash obyekti hisoblanmaydi. Baholash faqat talabgorning og‘zaki javoblari va suhbat jarayonidagi fikrlari asosida amalga oshiriladi. Imtihon komissiyasi javoblarni aniqlashtirish va chuqurlashtirish maqsadida qo‘shimcha savollar berishi mumkin.

Talabgorlarning har bir og‘zaki javoblari quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

1. Javoblarning to‘liqligi va mazmunan asoslanganligi;
2. Savollarga javoblarning mantiqan izchil va aniqlik bilan bayon etilishi;
3. Ilmiy-uslubiy tilda fikrni to‘g‘ri, ravon va aniq ifoda eta olish;
4. Tanlangan ixtisoslik bo‘yicha nazariy bilimlar chuqurligi va tizimliligi;
5. Tadqiqot metodologiyasi va zamonaviy ilmiy yondashuvlar bo‘yicha tushunchaga ega bo‘lish;
6. Fan va texnika yutuqlarini hamda dolzarb ilmiy masalalarni amaliyot bilan bog‘lay olish;
7. Mustaqil fikrlash, tanqidiy tahlil yuritish va asosli xulosalar bera olish;
8. Komissiya savollariga tezkor, mantiqli va ishonchli javob qaytara olish.

Baholash quyidagi tartibda amalga oshiriladi:

86-100 ball	javoblar yuqoridagi mezonlarga to‘liq javob bergan, chuqur, ilmiy asoslangan va tahliliy darajasi yuqori bo‘lgan hollarda;
71-85 ball	javoblar asosan to‘liq va to‘g‘ri bo‘lib, ayrim kamchilik va noaniqliklarga yo‘l qo‘yilgan hollarda;
56-70 ball	javoblar qisman izchil bo‘lib, ayrim savollar yuzaki ochilgan yoki ilmiy asos va tahlil yetarli bo‘lmagan hollarda;
0-55 ball	javoblar yuzaki bo‘lgan, savollarga mos emas yoki ilmiy saviya talab darajasiga javob bermagan hollarda.

Mazkur suhbat mezonlari mustaqil izlanuvchilik shakliga o‘qishga qabul qilishda qo‘llaniladi. Imtihon komissiyasi zaruratga ko‘ra talabgorga tanlangan ixtisoslik, tadqiqot yo‘nalishi, mavzuning dolzarbligi, maqsad va vazifalar, obyekti, predmeti, tadqiqot usullari hamda kutilayotgan ilmiy natijalar yuzasidan qo‘shimcha savollar berishi mumkin.

08.00.08. – “Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit” ixtisosligi bo‘yicha tayanch doktorantura (PhD) ga kirish sinovidagi namunaviy savollar ro‘yxati

1. Majburiyatlar, filiallar, sho‘ba korxonalar bilan hisob-kitob va qo‘shma faoliyat bo‘yicha muomalalar hisobi
2. Mehnat va ish xaqi hisobi
3. Tovar-moddiy zahiralari (TMZ) hisobi
4. Moliyaviy investitsiyalar hisobi
5. Asosiy vositalar hisobi
6. Nomoddiy aktivlar hisobi
7. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida hisobni yuritishning afzalliklari
8. Buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari to‘g‘risida tushuncha, uning ahamiyati va tavsifi
9. Korxona o‘z mablag‘lari manbalarining hisobi
10. Tovar-moddiy zahiralari (TMZ) hisobi
11. Byudjetdan tashqari maqsadli jamg‘armalarga majburiy ajratma va to‘lovlar hisobi
12. Korxonalarni soliqqa tortish va uning hisobi.
13. Bank kreditlari va qarz mablag‘lari hisobi
14. Xodimlar bilan mehnatga xaq to‘lash bo‘yicha hisob kitoblarni hisobga oluvchi birlamchi hujjatlar
15. Boshqaruv hisobi to‘g‘risida tushuncha va uning asosiy tamoyillari
16. Asosiy vositalar eskirishi hisobi
17. Tayyor mahsulot, ish va xizmatlarni sotish hisobi
18. Majburiyatlar, filiallar, sho‘ba korxonalar bilan hisob-kitob va qo‘shma faoliyat bo‘yicha muomalalar hisobi
19. Mehnat va ish xaqi hisobi
20. Tovar-moddiy zahiralari (TMZ) hisobi
21. Moliyaviy investitsiyalar hisobi
22. Buxgalteriya hisobining rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar.
23. Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari (MHXS) tushunchasi va ahamiyati.
24. Moliyaviy hisobot konseptual asoslarining tarkibi.
25. Pul mablag‘lari va valyuta operatsiyalari hisobining vazifalari.
26. Iqtisodiy tahlilning iqtisodiy-matematik usullari
27. Korxona faoliyatining asosiy ko‘rsatkichlari hamda ularning o‘rganishning uslubiy asoslari
28. Iqtisodiy tahlining turlari va ularni amaliyotga qo‘llash masalalari
29. Iqtisodiy tahlilning iqtisodiy-matematik usullari
30. Zamonaviy iqtisodiyotda iqtisodiy tahlilning metodi, metodikasi va metodologiyasi
31. Iqtisodiyotni modernizatsiyalashda iqtisodiy tahlilning mazmuni, predmeti va vazifalari
32. Raqobatdosh iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida iqtisodiy tahlilning ilmiy asoslari

33. Iqtisodiy tahlilning iqtisodiy-matematik usullari
34. Iqtisodiy tahlining turlari va ularni amaliyotga qo‘llash masalalari
35. Iqtisodiy tahlilning metodi va uning o‘ziga xos jihatlari.
36. Iqtisodiy tahlilning metodologiyasi va uning asosiy elementlari.
37. Iqtisodiy tahlilning o‘ziga xos usullari va ularni takomillashtirish masalalari.
38. Tezkor, joriy va istiqbolli tahlil.
39. Moliyaviy tahlil
40. Boshqaruv tahlili.
41. Korxonaning tashkiliy-texnik jihatlarini ifodalovchi ko‘rsatkichlar va ularning tahlili.
42. Mehnat resurslari ko‘rsatkichlari va ulardan samarali foydalanishning tahlili.
43. Mahsulot ishlab chiqarish va sotishning muhim ko‘rsatkichlari hamda ularning tahlili.
44. Xarajatlar va mahsulot ishlab chiqarish tannarxi tahlili.
45. Moliyaviy natijalar hamda rentabellik ao‘rsatkichlari tahlili.
46. Moliyaviy holat tahlili.
47. Pul oqimlari tahlili.
48. Xususiy kapital tahlili.
50. Auditning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari
51. Auditorlik tekshirish vaqtida buxgalteriya hisobi tizimini va ichki nazoratini o‘rganish hamda baholash
52. Auditorlik tekshirishni rejalashtirish
53. Auditda muhimlik tushunchasi va auditorlik tavakkalchiligi
54. Auditorlik kasbiga malakaviy va axloqiy talablar
55. O‘zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini tashkil qilishning huquqiy asoslari
56. Auditorlik tanlash
57. Ichki audit asoslari
58. Auditorlik tekshiruvining yakuniy bosqichi
59. Nomoddiy aktivlar xarakati bilan bog‘liq muomalalar auditi uslubiy muammolari.
60. Asosiy vositalar xarakati bilan bog‘liq muomalalar auditi uslubiy muammolari
61. Auditorlik dalillar
62. O‘zbekiston Respublikasining moliyaviy nazorat tizimi va unda auditning tutgan o‘rni
63. Pul mablag‘lari xarakati bilan bog‘liq muomalalar auditining uslubi
64. Auditorlik hisobotining tuzilishi.
65. Auditorlik xulosasining tuzilishi.
66. Xalqaro auditorlik kompaniyalari.
67. Xalqaro audit standartlarini ishlab chiqish va tatbiq etish jarayoni.
68. Moliyaviy nazorat tizimida ichki auditning o‘rni.
69. Davlat moliyaviy nazorati; idoraviy nazorat; jamoa nazorati va mustaqil nazorat.
70. Mahsulot (ish, xizmat)lar ishlab chiqarish, tannarx hisoblash va sotish bilan bog‘liq muomalalar auditining uslubiy muammolari

FOYDALANISH UCHUN TAVSIYA ETILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

I.O‘zbekiston Respublikasi Qonunlari

1.1. O‘zbekiston Respublikasining “Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida”gi Qonuni. 2016. 13-aprel.

1.2. O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi: O‘zbekiston Respublikasi Adliya Vazirligi. Toshkent: “Adolat”, 2003. 496 b.

1.3. O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi (yangi tahrir): Rasmiy nashr-Lex.uz. 2020

1.4. O‘zbekiston Respublikasining “Auditorlik faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni (Yangi tahrirda). // O‘zbekiston Respublikasi qonun xujjatlari to‘plami, 2009. 37-son, 403-modda. Keyingi o‘zgarish va qo‘shimchalar bilan. Toshkent: 2009.

II.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmon va qarorlari

2.1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Qimmatli qog‘ozlar bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2006-yil 27-sentyabrdagi PQ-475-sonli qarori. // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlar to‘plami, Toshkent:2006.

2.2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Auditorlik tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish hamda ular ko‘rsatayotgan xizmatlar sifati uchun javobgarlikni oshirish to‘g‘risida”gi 2007-yil 4-apreldagi PQ-615-sonli Qarori. //O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, Toshkent:, 2007. 11-son, 96-modda.

2.3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Auditorlik tashkilotlarining moliyaviy barqarorligini oshirish yuzasidan qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 2005-yil 2-iyuldagi PQ-907-sonli qarori. // O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, Toshkent:2008. 8-son.

2.4.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 2020-yil 24-fevraldagi PQ-4611 – sonli qaror. https://lex.uz/docs/-4746047

III. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari

3.1. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi “Mahsulot (ish, xizmat) ishlab chiqarish va uni sotish harajatlari tarkibi va moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to‘g‘risida”gi Nizom. 1999-yil 5-fevral № 54. qarori .Keyingi o‘zgarish va qo‘shimchalar bilan. Toshkent: 2009.

IV.O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari

4.1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan quramiz. Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. - 488 b.

4.2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Mamlakatimizni 2016-yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017-yilga mo‘ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustivor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma’ruza, 2017-yil 14-yanvar. Toshkent: O‘zbekiston, 2017 -104 b.

4.3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 29.12.2020-yil. https://president.uz/uz/lists/view/ 4057

V. Tavsiya etilayotgan adabiyotlar

1. “Buxgalteriya hisobi” bo‘yicha:

1. Karimov A.A., Ibragimov A.K, Rizayev N.K, Imamova N.M. Xalkaro moliyaviy xisobot standartlari. Darslik. - T.: TMI. “Iqtisod-Moliya”, 2020 y. - 392 b. (grif 418-266, 2020-y. 14-avgust)
2. Ibragimov A., Umarov Z., Rizayev N., Hotamov K. Tijorat banklarida moliyaviy xisobotning xalkaro standartlari. Darslik. -T.: TMI. “Iqtisod-Moliya”, 2020-y. - 560 b. (grif 285-201, 2020-y. 4-may)
3. I.Ismanov, N.Toshmamatov, S.Buzrukxanov. Moliyaviy hisob va hisobot. Darslik: T.: “Sano-standart”, 2019. - 560 s Ekzemplyarы: vsego:100 - XR(100)
4. Ergasheva Sh., Ibragimov A., Rizayev N. Moliyaviy xisobotning xalkaro standartlari O‘quv qo‘llanma. - T.: TDIU. “IQTISODIYOT”, 2019-y. - 321 b. (grif 1000-150, 2018-y. 7-dekabr)
5. Egamberdiyeva S.R. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. O‘quv qo‘llanma. – T.: Fan va texnologiya, 2019. 289 b.
6. Kuljonov O., Xusinov I., Jumanazarov S. Buxgalteriya hisobi nazariyasi. O‘quv qo‘llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. –237 b.
7. Norbekov D., Misirov K., Tashmanov G‘. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. O‘quv qo‘llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. –194 b.
8. Xasanov B., G‘aniyev Z., Muxammedova D. Boshqaruv hisobi. O‘quv qo‘llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. –279 b.
9. Karimov A., Kurbanbayev J., Jumanazarov S. Buxgalteriya hisobi. Darslik. –T.:Iqtisod-moliya, 2019. - 512 b.
10. Karimov A., Kurbanbayev J., Jumanazarov S., Xalilov Sh. Moliyaviy hisob va hisobot. O‘quv qo‘llanma. –T.:Iqtisod-moliya, 2018. - 400 b.
11. Kuljonov O., Ortiqov X., Yugay L., Tuxsanov X., M.Xayitboyev Moliyaviy hisob. O‘quv qo‘llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. –246 b.
12. Pardayev A., Pardayev B. “Boshqaruv hisobi” T.: G‘.G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. 2014-yil 251 b.
13. Misirov K., Kurbanov Z., Abdibayeva T., Ochilov O. Tyeoriya buxgaltyerskogo uchyeta. O‘quv qo‘llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. –260 b.
14. Norbekov D., Maxmudov A., Muxammedova D. Buxgalteriya hisobi. O‘quv qo‘llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. –236 b.
15. Uzbyekiston Ryespublikasi Pryezidyentining “Uzbyekistan Ryespublikasini yanada rivojlantirish buyicha xarakatlar stratyegiyasi tugrisida”gi 2017-yil 7 fyevraldagi PF-4947-sonli Farmoni. https://lex.uz/docs/3107036
16. Karimov A., Muqumov Z, Tulayev M., Kurbanbayev J., Raxmonov Sh. Buxgalteriya hisobining axborot tizimlari. O‘q.qo‘ll. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. – 194 b.
17. An Introduction to Accounting Theory, 1st edition. UWS, Australia, 2016.
18. Intermediate Accounting (15th Edition) English, 557 pages, Kieso, Weygandt and Warfield, 2013
19. Wan Madznah Wan Ibrahim Mohd Rizal Palil “Fundamentals of Business Accounting” 2nd edition Published by Oxford Fajar Sdn. Bhd. Selangor Darul Ehsan, Malaysia, 2014.
20. Carl S. Warren, James M. Reeve, Jonathan E. Ducae “Financial and Managerial Accounting” 12th edition, South-Western, Cengage Learning, USA, 2014.

21. Tashnazarov S.N., Tashnazarova D.S. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O‘quv qo‘llanma. –C.: SamISI, 2018. -421 b.

22. Erwin Bakker, Edward Rands, Candice Unsworth, Minette van der Merwe, Asif Chaudhry, Danie Coetsee, Santosh Chris, JohnstoneVarughese, Paul Yeung , Interpretation and Application of IFRS Standards, John Wiley & Sons, 2018

2. “Audit” bo‘yicha:

1. Amaliy audit. Sh.I. Darslik. T.: “Iqtisod-Moliya”, 2018.-443 b.

2. Tuychiyev A., Qo‘ziyev I., Avloqulov A., Sherimbetov I., Avazov I. Audit. Darslik. – T.: “Iqtisod-Moliya”, 2019. – 620 b.

3. Tuychiyev A., Qo‘ziyev I., Avloqulov A., Masharipov O., Avazov I. Audit. Elektron darslik. – T.: TMI. 2021-y.

4. Hamdamov B.K. Auditning xalqaro standartlari. Darslik. – T.: “Iqtisod-Moliya”, 2020. – 320 b.

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-sentyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-3946-son Qarori. http://lex.uz

6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 24-fevraldagi “Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o‘tish bo‘yicha qo‘shimcha chora- tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-4611-son Qarori. http://lex.uz

7. Qo‘ziyev I., Tuychiyev A., Xojiyev M., Yakubov M. Vnutrenniy audit. Uchebnoye posobiye. –T.: “iqtisod-moliya”, 2019. – 420 s.

8. Qo‘ziyev I.N., Hamdamov B.K., Avazov I.R., Ochilav F.Sh. Auditning xalqaro standartlari. Elektron darslik. –T.: TMI. 2021-y.

3. “Iqtisodiy tahlil” bo‘yicha:

1. “Subramanyam K.R. Financial statement analysis. 11th edition. New York, Mc Graw-Hill Education, 2016. - 814 pages.

2. Lawrence Revsine, W. Bruce Johnson, Daniel W. Collins Financial reportingand analysis. Eighth edition. New York. McGraw-Hill Education, 2021 -1186 pages.

3. Kazakova N.A. Finansoviy analiz. Ucheb. M.: Yurayt, 2018. – 470 s.

4. Jilkina A.N. Finansoviy analiz. Uchebnik. M.: Yurayt, 2018. – 285 s.

5. Barilenko V.I. Kompleksniy analiz xozyaystvennoy deyatelnosti: uchebnik i praktikum dlya vuzov. – Moskva: Izdatelstvo Yurayt, 2023. — 455 s.

6. Tolpegina,O. A. Kompleksniy ekonomicheskiy analiz xozyaystvennoy deyatelnosti: uchebnik i praktikum dlya vuzov. – Moskva: Izdatelstvo Yurayt, 2023. — 610 s.

7. Raximov M.Y., Kalandarova N.N. Moliyaviy tahlil. Darslik. – T.: Iqtisod-Moliya, 2019. -736 b.

8. Raximov M.Y. Iqtisodiyot subyektlari moliyaviy holatining tahlili. O‘quv qo‘llanma. – T.: Iqtisod-Moliya, 2015. -392 b.

9. Raximov M. Iqtisodiyot subyektlari moliyaviy holatining tahlili. Uslubiy qo‘llanma. – T.: Iqtisod-Moliya, 2015. -156 b.

10. Pardayev M.Q., Isroilov J.I., Isroilov B.I. Iqtisodiy tahlil. O‘quv qo‘llanma. – T.:Print Line Group, 2017.-533 b.

11. Steven M. Bragg. Financial analysis: A business decision guide. 2nd edition.

Colorado, Accounting Tools, Inc., 2014. 325 pages.
12. Shagiyasov T.Sh., Sagdillayeva Z.A., Urmanbekova I.F. Ekonomicheskiy analiz. /Uchebnik –T.: Iqtisod-Moliya, 2017. – 428 s.
13. Sagdullaeva Z.A., Choriyev I.H., Mahmudov A., Yuldasheva U.A. Iqtisodiy tahlil. Darslik. – T.: Iqtisod-Moliya, 2018. - 404 b.

Internet saytlari:

htpp://www.iia.org.uk
htpp://www.iass.org.uk
htpp://www.aispa.org/index.htm
htpp://www.referat.uz.
htpp://www.gao.gov/

24,1,22,3,20,5,18,7,16,9,14,11
12,13,10,15,8,17,6,19,4,21,2,23